



[אוצר החכמה]

פינחס בן אלעזר (כה, יא). אא"ז האמרי אמת ז"ל אמר בשם הבעש"ט ז"ל, יש קונה עולמו בשעה אחת (ע"ז י:). קאי על פנחס, שכל הימים טובים וכל המנהיגים וחלוקת ארץ ישראל, נכללו בפרשה זו, כל העולם שנה נפש.

פינחס בן אלעזר (שם). בגמרא (ברכות נו:). הרואה פינחס בחלום, פלא נעשה לו, ופירש"י ז"ל כמו שנעשה לפינחס כדאמרינן בסנהדרין (דף פב.), ע"ש. אא"ז האמרי אמת ז"ל אמר, דפינחס הוא אליהו (זוה"ק ח"ג רטו. ופדר"א פרק כ"ט ופ' מ"ז), וז"ש באליהו (בזמירות למרצאי ש"ק) אשרי מי שראה פניו בחלום.

פינחס בן אלעזר (שם). בגמרא (פסחים נו:). ועוד צווחה העזרה שאו שערים ראשיכם ויכנסו ישמעאל בן פיאכי תלמידו של פנחס וישמש בכהונה גדולה ע"ש. דודי הרה"ח רבי מאיר ז"ל הי"ד (בנו של אא"ז האמרי אמת ז"ל) תמה איך אפשר לומר שחי זמן רב כזה, והשיב לו אא"ז ז"ל, יכולים מפרשת פנחס ג"כ להיות תלמידו של פנחס, ופנחס זה אלי' א).

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן וגו' (שם). איתא במדרש (במד"ר כא, א) אמר הקב"ה בדין הוא שיטול שכרו וכו' ע"ש. אא"ז הרב ר' יהודה הלוי ז"ל קמינר מביא: שמעתי מכ"ק אדמו"ר הגאון הקדוש (הוא אא"ז החידושי הרי"מ) ז"ל מגור לפרש הא דא"י במדרש בדין הוא שיטול שכרו, דהנה כתיב (תהלים סב, יג) ולך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו (ואין מובן, אם כמעשהו אין זה חסד, כקושית הגמ' ר"ה יז:), דבאמת כל עיקר השכר שהשי"ת נותן למקיימי מצותיו, הוא מצד חסד גמור מאתו ית', כי משורת הדין אין מגיע שכר למי שמקיים מה שמוטל עליו ועושה מה שמחויב לעשות, ולדוגמא תראה בנימוסי המלכויות להבדיל, דהעונש מפורש על העובר על גזירת המלך וגונב וגוזל וכדומה, ולא נמצא שיתנו שכר למי שאינו גונב וכדומה, אמנם השי"ת עושה חסד עם ברואיו ומשלם שכר לאיש כמעשהו, אף שהוא מחויב לעשות כל מה שיגזור עליו, אבל זה אינו אלא לגבי השכר של כל המצוות שכל איש ואיש מחויב ומוטל עליו

לקיים אותם, אמנם ענין הקנאים שהוא הלכה ואין מורין כן (עי' סנהדרין פב.) דאם שואל להב"ד אין מורים לו חיוב לקנאות, ע"ז אמר המדרש בדין הוא שיטול שכרו, שמגיע לפינחס השכר גם מצד הדין, כיון שקיים מצוה כזו שאין אחד שמחויב לקיימה.

ובאמת אילו הי' פינחס מיישב בעצמו בשעת מעשה, לא הי' רואה את עצמו מחויב בדבר לעשותו כיון שהי' מסתכן בנפשו, דגם לענין קנאות לא שייך שיסכן עצמו בזה, אמנם כל כך בערה בפינחס קנאת ה' עד שלא הביט על עצמו ולא זכר שיש סכנה בדבר, וזהו כוונת הזוה"ק יו"ד זעירא שבפינחס, וסיים בזה"ל, שזהו עיקר הנקודה שבלב ישראל. (דגל יהודה).

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן וגו' (שם). איתא במדרש (במד"ר כא, א) אמר הקב"ה בדין הוא שיטול שכרו וכו' עי"ש. אא"ז **האמרי אמת** ז"ל אמר, בתבואות שורב¹²³⁴⁵⁶⁷ מקשה על דאמרינן בגמ' (קידושין לט:) שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, הלא אי' (שמו"ר ל, ו ועי' ברכות ו.) שהקב"ה ג"כ מקיים המצות כמ"ש אשר קדשנו במצותיו⁸, א"כ הלא איכא ל"ת (ויקרא יט, יג) בל תלין, ותירץ לפי דברי הש"ך (חומ"מ סי' של"ט סעיף ז' ב"מ ק"י ע"ב) דאם שכר פועל ע"י שליח ליכא בל תלין, ומשה רבינו ע"ה היה שליח מהימנא, ולפיכך גבי מעשה זמרי שנתעלמה ממשה רבינו ע"ה ההלכה, והיא הלכה ואין מורין כן, ממילא לא נאמרה ע"י שליח, וא"כ בדין הוא שיטול שכרו, משום בל תלין.⁹

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן וגו' (שם). איתא במדרש (במד"ר כא, א) אמר הקב"ה בדין הוא שיטול שכרו וכו'. בקושיית התבואות שור הנ"ל, דהרי שכר מצוה בהאי עלמא ליכא. תירץ הלב שמחה ז"ל עפ"י דאי' הטעם שמא יחטא אחר כך ואמרו ז"ל בגמ' (סוטה כב ע"א) עבירה מכבה מצוה, ושמא לא יגיע לו שכר, לכן בפינחס אמרו בדין הוא שיטול שכרו, שלא היה מקום לחשוש.

גם אפשר עפ"י דאי' בשם החידושי הרי"מ ז"ל שדקדק על מ"ש בדין הוא שיטול שכרו, מהו לשון בדין, ופי' שבכל המצות לך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו, שכל השכר שנותנין לאדם הוא רק בתורת חסד, כי משורת הדין אין מגיע שום שכר למי שמקיים מה שמוטל עליו ועושה מה שמחויב לעשות, אבל אצל פינחס שהי' ענין הלכה ואין מורין כן, לכן בדין הוא שיטול שכרו שמגיע לו השכר משורת הדין, ולפ"ז

ב. ב"ב ט: יבמות צו.

ג. וכדאיתא ירושלמי פ"א דר"ה ח"ג.

ד. ובספר **אמרי אמת** ליקוטים מביא עוד תירוץ, דהעושה במסירות נפש יש לו שכר בהאי עלמא, אולם בפרדס יוסף כותב זה בשם ספר זרע ברך. **והבית ישראל** ז"ל אמר פעם כעין זה, דמי שמפקיר עצמו ומוסר נפשו, אז לא שייך אצלו מי הקדימני ואשלם, ועל כן בדין הוא שיטול שכרו.

נכון מה שניתן לו השכר בעוה"ז שבדין הוא שיטול שכרו, וכעין דאי' בס' דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא הוא רק על עצם גוף המצוה אבל על ההכנה למצוה שייך השכר אף בעוה"ז, והוא ג"כ מטעם הנ"ל, וכמו כן כאשר הוא הלכה ואין מורין כן כמו אצל פינחס, אפשר שדומה להכנה שאינה מצוה מפורשת, לכן שייך השכר גם בעוה"ז כנ"ל.

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן וגו' (שם). אא"ז הרב שמואל שמרי' אבד"ק אוסטרובצה ז"ל כותב: במד' שם (במד"ר כא, א) אמר הקב"ה בדין הוא שיטול שכרו, והנה צריך ביאור כי מה שכר מגיע לו שהוא בן אלעזר, שלא מביא המדרש שום דבר רק זה הפסוק שהוא בן אלעזר וכו', ונ"ל לפרש בטוב ובזה יהי' מתורץ דברי רש"י ז"ל שפירש לפי שהיו וכו' לפיכך בא הכתוב וכו', וצריך להבין הלא השבטים ג"כ היו יודעים מזה, רק שהם היו מגנים אותו מצד אמו, ע"כ נ"ל דהנה כתיב (שיה"ש ב, ב) כשושנה בין החוחים כן רעיתי בין הבנות, ופירש בזוה"ק (עי' בזה"ק ח"ב קפט:): דשושנה גדילה דוקא בין החוחים וצריך להכרית כל החוחים עד שנוטל השושנה כן כנסת ישראל בין הבנות שנתגדלו בין האומות בין שקוציהם, ואעפ"כ הם מחצרי חקלא בכדי ליקח הקדושה שנקרא שושנת עמקים כמ"ש האר"י ז"ל בכוונת שיר המעלות ממעמקים שאנו אומרים בעשי"ת יעו"ש.

וז"פ פנחס בן אלעזר, היינו מה שהשבטים מבזים אותו שבא ממקום השפל, זה גופא הוא שבחו, שבא ממקום כזה ואחז צדיק דרכו להכרית כל מריע וידבק במדת אהרן שהוא עשה שלום כמו שאמרו חז"ל (אבות פ"א מ"ב), ולכן הכתוב מייחסו אחר אהרן, שזה הבזיון של השבטים זה הוא יחוסו כנ"ל, וז"פ המדרש בדין הוא שיטול שכרו, וכתב בדקדוק שיטול שכרו, שמורה שכר ידוע, ולא כתב שיטול שכר, ולפי מ"ש מתורץ בזה המד' שזה שבחו של פינחס שבא ממקום הדין מזרע יתרו כידוע בכתבי האר"י ז"ל שהי' גלגול קין ונשמתו הי' דין, ודין בגימטרי' ס"ד כמ"ש (איוב יג, כז) ותשם בסד רגלי, והוא כבש הדין והמתיק הדין על ישראל במעשה זמרי והי' לו מסירות נפש והמשיך לדין מדת הרחמים שהוא מדת אמת והוא אות וא"ו כידוע, ולזה קאמר המד' ע"ז הפ' פנחס בן אלעזר, שהי' אמו מזרע יתרו והוא הלך במדת אהרן שהוא שלום ועשה שלום בין איש לאשתו כמו שדרשו חז"ל (אבות פ"א מ"ב וע"ע במסכת כלה פ"ג) שהי' רודף שלום, על כן יטול שכרו, היינו השכר של אות וא"ו שהוא נקרא שלום, ולכן הנני נותן לו את בריתי שלום ודו"ק. (זכרון שמואל).

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן וגו' (שם). מצאתי רשום בכתב יד אדוני אבי מו"ר מהור"ר יצחק אהרן אפרים פישל ז"ל בזה"ל: במדרש (במד"ר כא, א) פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן, אמר הקב"ה בדין הוא שיטול שכרו, לכן אמור הנני נותן לו

את בריתי שלום, עי"ש. ונראה הכוונה שהי' קשה להמדרש שהרי איתא בגמ' (קידושין
 לט: שכן מצוה בהאי עלמא ליכא, ואמרו חז"ל שכל העולם אינו כדאי על שכן מצוה
 אחת, ובירוש' (עי' ירושלמי פאה פ"א הל' א') אפילו כל העולם כולו אינו שוה אפילו אות
 אחת מן התורה, ובוזה אמרתי הטעם בדעת הרז"ה (בר"ה כח.) דאף דאמרינן דמצות לאו
 ליהנות ניתנו, במצוה דרבנן ליהנות ניתנו (עי"ש במאור הקטן ובר"ן שם), משום דעל מצוה
 דרבנן יש שכר בהאי עלמא, וממילא נוכל לקיים כל המצות כדברי הרמב"ם (עי' ברמב"ם
 ו"ל פ"ט מהל' תשובה הל' א'), ומפני זה אמרו חז"ל (ע"ז כז: ירושלמי ברכות פ"א סוף הל' א', ועוד)
 על מצוה דרבנן כל הפורץ גדר ישכנו נחש (קהלת י, ח), וגם אמרו כל דתקון רבנן כעין
 דאורייתא תקון (פסחים ל:), וחכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה (עירובין עז:),
 הוא מטעם הנ"ל, כיון דיש שכר על מצוה דרבנן בהאי עלמא (וממילא יוכל לקיים השאר
 מצות), ולכך העונש חלילה גם כן בהאי עלמא, כי מדותיו של הקב"ה מדה כנגד מדה
 (שבת קה: ועוד).

וזה כוונת המדרש, דהכא בפנחס הי' כעין מצוה דרבנן, כי אין החיוב לעשות
 כלל מדאורייתא, שהיא הלכה ואין מורין כן, ולכך בדין הוא שיטול שכרו
 גם בהאי עלמא.

וגם איתא הטעם דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא כדי שיהי' בחירה להאדם, דרצון
 הקב"ה הוא לתת בחירה להאדם כדי שיהי' שכרו גדול יותר, ובכאן דהי' לו
 מסירות נפש יותר גדולה, ונעשה בו כמה ניסים (במד"ר כ, כו), ולכן בדין הוא שיטול
 שכרו בהאי עלמא.

עוד טעם נראה לומר לפי מה שהקשו המפרשים מדוע שכר מצוה בהאי עלמא ליכא
 והלא כתיב (ויקרא יט, יג) לא תלין פעולת שכיר אתך עד בקר, ותירצו משום דעל
 ידי שליח ליכא בל תלין (ב"מ קי:), וכל התורה נתנה ביד משה, ואומרים וזאת התורה
 אשר שם משה לפני בני ישראל ע"פ ה' ביד משה, אולם אנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה
 שמענו (מכות כד:), ולכן איתא במדרש (עי' שמו"ר כג, ו ותענית ח.) כל ישראל אוכלין בזכות
 האמונה, דבכלל זה כל התורה, ולכך אי' בגמ' מכות (שם) בא חבקוק והעמידן על אחת,
 על אמונה, דכתיב וצדיק באמונתו יחי', היינו יחי' בשני העולמות, שעל ידי האמונה
 מקיימים כל המצות, ובעיקר בעקבתא דמשיחא נצרך לזה, כדי שיחי' בשני העולמות,
 ולכך פנחס שעשה האמונה והבטחון עיקר, דמסר נפשו גם בדבר הזה דהלכה ואין
 מורין כן, ולכן בדין הוא שיטול שכרו, וזכה לשני העולמות, דפנחס הוא אליהו (זוה"ק
 ח"ג רטו. פרקי דר"א פ' כט ופ' מז), ועלה לגן עדן בחייו (מלכים ב' א, יא).

ולכן גם אליהו עסק בעיקרי האמונה שעל ידו אמרו ישראל (מלכים ב' יח, לט), ה' הוא האלקים, דהיינו דהכל נכלל בשם הוי' שהוא רחמים גדולים, והוא שאל אותם (שם פסוק כ"א) עד מתי אתם פוסחים על שני הסעיפים, היינו שיעמדו על אחת, על עיקר האמונה והבטחון, (כמ"ש חז"ל בא חבקוק והעמידן על אחת).

עוד אמרו המפרשים דשכר השמחה מהמצוה יש בהאי עלמא, דעל זה אמר האר"י ז"ל פי' הכתוב (דברים כח, מז) תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב, וכיון דפנחס עשה כל כך בשמחה גדולה ובזריזות גדולה, ובמסירות נפש גדולה ומנע מגפה מעל בני ישראל, ולכן בדין הוא שיטול שכרו. (שכר השמחה).

עוד טעם י"ל דאי' דהמזכה את הרבים באמונה יש לו על זה שכר גם בהאי עלמא, מדה כנגד מדה, משום דזיכה את הרבים בדבר שאין מצוה מפורשת בזה, ולכן נאמר באברהם (בראשית יח, יט) כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' וגו', וכאן דהי' מזכה את הרבים בדבר זה (דמנע את המגפה גם) שעל ידו יראו את ה' כשראו דבר זה, ולכן בדין הוא שיטול שכרו, ולכך ניתן לו שישנו בכל ברית מילה (פדר"א פ' כ"ט), ושיהי' מבשר לבני ישראל במהרה בימינו, ושיבוא לקרב את הרחוקים כמ"ש חז"ל (עי' עדיות פ"ח מ"ז), אמן.

בשם השפת אמת ז"ל, דמשום דהדין הוא הלכה ואין מורין כן (סנהדרין פב.), לכן אף שהי' משה רבינו ע"ה מבחר האנושי נתעלמה ממנו הלכה זו, דאם הי' נעשה זה על ידי משה רבינו ע"ה היו מורין כן, כיון דמשה רבינו ע"ה הי' כולו תורה.

הזהר הק' הקשה (עי' בזה"ק כאן ריד.) הלא כהן שהרג את הנפש פסול לכהונה, ואיך נתכהן פנחס שהרג את הנפש, ותירץ, משום שכהן הוא ממידת החסד וסיוס הברכה שלו הוא בשלום, כדברי המדרש על הכתוב הנני נותן לו את בריתי שלום, דזה שעשה שלום, ומנע המגפה מעל בני ישראל ויכפר על בני ישראל, וזה על מנת לתקן, ולכן הי' שכרו בזה שנעשה מלאך השלום. (ע"כ מאת אאמור"ר ז"ל).

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן וגו' (שם). פירש"י ז"ל (מסנהדרין פב: ועוד) לפי שהיו השבטים מבזים אותו הראיתם בן פוטי זה וכו' והרג נשיא וגו' לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן עי"ש. אא"ז החידושי הרי"מ ז"ל אמר בשם הרבי ר' בונם ז"ל מפרשיסחא, ואין מובן, ח"ו לומר שלא הודו כל בני ישראל שפינחס היטיב בעשותו עד מאד, אולם באמת זמרי הי' אדם גדול, ומה שעשה הי' רק לשעה שאין צדיק בארץ וגו' (קהלת ז, כ), הי' נסיון גדול, וז"ש במדרש (במד"ר שם, ובסנהדרין שם) שאול שהשאיל עצמו לעבירה, היינו לשעה, וכן שעשה אז מעשה כנען, אבל עיקר שמו שלומיאל וכו', שעיקר שם אדם נקרא על הפנימיות שבו, ועל פינחס אמרו להיפוך כי עיקר תולדתו

מיתרו (ושורשו ממקום גרוע שפיטם וכו'), כי רק לשעה עשה מעשה טוב, ובא הכתוב ויחסו אחר אהרן, שעיקר תולדתו מאהרן הכהן לומר שבשורשו הוא טוב, ע"כ, והוא אמת. (כתבי חסידים).

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן וגו' (שם). פירש"י ז"ל (מסנהדרין פב: ועוד) לפי שהיו השבטים מבזים אותו הראיתם בן פוטי זה שפיטם אבי אמו עגלים לע"ז והרג נשיא שבט מישראל לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן, עי"ש. אא"ז האמרי אמת ז"ל הקשה, דברי רש"י ז"ל תמוהים, הלא כבר יחסו לעיל אחר אהרן גבי האי מעשה עצמו דכ' (לעיל כה, ז) וירא פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן ויקם וגו' ויקח וגו', ופירש, שהשבטים היו אומרים שמה שהרג פנחס את זמרי לא הי' מצד הקדושה שהי' מקנא לה' לנקום נקמתו, רק לפי שיחסו אחר אבי אמו שפיטם עגלים לע"ז והי' גוי ואצל גוי כתיב (בראשית כז, מ) ועל חרבך תחי', וקל אצלם שפיכות דמים, על כן הרגו, לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן, שכל מה שעשה הי' קנאת ה' צבאות, רק מסטרא דקדושה מחמת שהי' בן אהרן הכהן.

וכן איתא בלב שמחה, כ"ק אאז"ל היה רגיל לומר, וגם כ"ק אדמו"ר אחי ז"ל [נהבית ישראל] הי' אומר זאת, שהיו אומרים שמה שהרג פינחס את זמרי לא הי' מצד הקדושה שהי' מקנא להשי"ת לנקום נקמתו, רק מחמת אכזריות, לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן שהחזיק במדתו של אהרן הכהן אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות וכו', וקנאתו היתה ע"י חסד, וכשזה עם חסד יכולין להיות קנאי, לכן אמור וגו' בריתי שלום ע"י שהי' אוהב שלום היה יכול לקנא, בריתי שלום שהקנאות צריך שתהיה עם אהבה, אוהב שלום.

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן וגו' (שם). פירש"י ז"ל הראיתם בן פוטי זה שפיטם אבי אמו עגלים לע"ז והרג נשיא שבט מישראל וכו' עי"ש. אא"ז האמרי אמת ז"ל דקדק, הא איתא (בבא מציעא נח:) דאין לומר ולהזכיר לגר וכן לבעל תשובה את מעשיו הראשונים דכ' אל תונו וגו', ואמר, דיש לומר, שזה אסור רק בפניו בלשון נוכח אבל מותר לשאול שלא בפניו אם נהג כדין, כי השבטים לא היו עוברים על ל"ת.

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן וגו' (שם). הלב שמחה ז"ל אמר, באור החיים דקדק למה הוצרך ליחסו. וכתב אולי שנתכוון שיזכרו אבותיו לטובה. וי"ל כדאי' ע"ד אמרם ז"ל (ב"מ פה ע"א) כל שהוא ת"ח ובנו ת"ח ובן בנו ת"ח שוב אין תורה פוסקת מזרעו לעולם. והו פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן הוא ובנו ובן בנו, ועי"ז והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם לתמיד שאינה פוסקת מזרעו, ויכפר על בני, שעומד ומכפר על ישראל עד סוף כל הדורות כדאי' בבעל הטורים.

השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי וגו' (שם). ברמתים צופים מביא משם אא"ז החידושי הרי"מ ז"ל שאמר, תיקון נדב ואביהוא הי' במעשה הזה של פנחס, כי שם הי' העוון כמ"ש (ויקרא י, א) אשר לא צוה אותם, וכן כאן אמרו (עי' סנהדרין פב.) הלכה ואין מורין כן, והוא בלא ציווי, כדאיתא (שם) שאם נתהפך עליו והרגו לזה אינו נהרג עליו, וכנגד שהורו הלכה בפני רבן (עירובין סג. ויק"ר כ, ו), כן כאן אדרבה (עי' סנהדרין שם), נמלך במשה רבינו ע"ה ונתעלמה ממנו הלכה כו' והורה מעצמו הבועל ארמית קנאין פוגעים בו, ובזה תקנו עון נדב ואביהוא שכוונו לזה ונעשה מגוף הדבר תיקון גדול ונשלם הכוונה שנתקדש המשכן לקרבנות, והם היו הקרבן הראשון שמסרו נפשם למזבח העליון שמיכאל מקריב למעלה נשמתן של צדיקים (מדרש עשרת הדברות א', ועי' בתוס' סוף מנחות ד"ה ומיכאל), וכמו כן פנחס מסר נפשו, וע"כ בפרשה הזו נאמרה פ' הקרבנות שבמעשה הזה נגמר הענין של הקרבנות, ועיין בזה"ק (ח"ג פ' אחרי) דף נז. ד"ה ר' אבא אמר מאי דכתיב וימותו נדב כו' ובנים לא היו להם כו' אתא ר' אלעזר ונשק לי, ותראה אמתת הדברים, ע"כ שמעתי. (רמתים צופים על תנכ"א זוטא פ' י"ז, אות כ.)^(ה)

השיב את חמתי וגו' (שם). הפני מנחס ז"ל אמר, איתא (ברכות כו:) אין עמידה אלא תפלה ^{למדינת} שנאמר ויעמוד פינחס ויפלל. ואיתא בגמ' (עירובין סה.) רבי חנינא ביומא דרתח לא מצלי, וכיצד היה פינחס יכול להתפלל בשעת קנאתו. אלא שכאן היה להיפך, השיב את חמתי. שהשיב וביטל את כל ה"חמתי" ע"י כעס לטובה, ריתחא דקדושה, כמאמרם (ברכות ה ע"א) לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע, כמ"ש באמרי אמת מכ"ק אאז"ל.

בקנאו את קנאתי בתוכם (שם). אא"ז האמרי אמת ז"ל אמר, אאז"ל אמר, שעורר כל זה בכל אחד מישראל, כל אחד ראה אחר כך שזה היה נסיון, שהם הוצרכו לעבור נסיון זה ולעמוד בו לפני כניסתם לארץ ישראל, פנחס העלה את כל ישראל אפילו הנפשות הנמוכות, כדאי' בגמ' קדושין (סו ע"ב) דאמר רב יהודה אמר שמואל דאמר קרא והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהנת עולם בין זרע כשר ובין זרע פסול, היינו אפילו חללים, שזה מכחו של פנחס, אי' במד' (ויק"ר כג, ט) בכל מקום שאתה מוצא זנות אנדרלמוסיא באה לעולם והורגת טובים ורעים, מדה טובה מרובה כשמקנאים על אות ברית קודש כל שכן שמעלים אפילו נפשות נמוכות, אי' בפרקי דר"א (פרק כט) פנחס זה אליהו שהוא ההכנה והמפתח למשיח, וכתוב בפנחס (מלאכי ב, ה) ואתנם לו מורא וייראני ובמשיח כתיב (ישעיה יא, ב) ונחה עליו וגו' רוח חכמה וגו' רוח דעת ויראת ה',

ה. ועי' בליקוטי יהודה לעיל פ' שמיני, עה"פ (ויקרא י, ב) ותצא אש מלפני ה' וגו', ובליקוטי יהודה לעיל ריש פרשתנו.

כל עובד ה' שאף שעודנו לבוש בלבושים פחותים כפי השתוקקות שבו, כן הוא מקבל לבושים חדשים, וזה הכח הוא מאהרן הכהן כדכ' (תהלים קלב, ט) כהניך ילבשו צדק.

לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום (שם). אא"ז האמרי אמת ז"ל אמר, אאז"ל אמר אי' בגמ' (שבת י ע"א) מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה ואני מבקש ליתנה לישראל לך והודיעם וכו', והיא עצמה השלום שניתן לפנחס דשבת שלום איקרי, והענין הוא דשבת הוא מעין עולם הבא (ברכות נו ע"ב), כי בעוה"ז חסר השלימות, ולכן שבת צריכה הכנה, וזהו הודעה שקודם המתנה להיות מוכן לקבל הארה שלמעלה ¹²³⁴⁵⁶⁷מחייך. מעולם הזה, וז"ש לכן אמור הנני נותן לו וגו', בשבת מתבטל כל הרע והסט"א כדאיתא בזוה"ק וכל שלטני רוגזין ומארי דדינא כלהו ערקין ואתעברא מינה, וממילא נתגלה הקדושה, כמו כן פנחס ביטל את הרע וגילה את הקדושה, ועל ידי זה נתעלה והשיג כח מעוה"ב, ולכן ניתוסף בו אות יו"ד שעוה"ב נברא ביו"ד כדאיתא (מנחות כט ע"ב).

הנני נותן לו את בריתי שלום (שם). אא"ז האמרי אמת ז"ל אמר, פנחס בן אלעזר היה הקנאי הגדול, ועליו נאמר הנני נותן לו את בריתי שלום, מכאן שיש לדעת אימתי לנהוג בקנאות ואימתי לאחוז במדת השלום.

לכן אמור הנני נותן לו וגו', ברית כהונת עולם תחת אשר קנא לאלקיו וגו' (כח, יב - יג). אא"ז האמרי אמת ז"ל אמר, אי' בזוה"ק (ח"ג רכ). שהקב"ה אמר למשה רבינו ע"ה דאנת מסר לי' וכו' אבל לא כתיב אלא לכן אמור וכו' עי"ש, היינו שיאמר לו בשמו ולא בשם ה', ולפי"ז אתי שפיר שכ' תחת אשר קנא לאלוקיו, ולא נאמר לי'.

לכן אמור (שם). אא"ז האמרי אמת ז"ל אמר, איתא בתרגום יונתן דלכן הוא לשון שבועה, ולמה הוצרך השבועה? אלא שמא יגרום החטא, כי לפנים הי' ה' עמו והפסיד את הנבואה אבל הכהונה לא הפסיד ע"י השבועה הנ"ל, כתיב (תהלים קי, ד) נשבע ה' ולא ינחם אתה כהן לעולם וגו' זה פנחס שנאמר בו ברית כהונת עולם.

לכן אמור וגו' הלב שמחה ז"ל אמר, באור החיים הק' לכן אמור למה נאמר הרי כבר כתי' מקודם לאמר. וי"ל ע"ד שכ' הרמב"ם בהקדמת פי' המשניות שכל שבא ע"י הבטחה שהבטיח הקב"ה לאדם שייך בו שמא יגרום החטא, כמ"ש ביעקב אבינו ע"ה שאחר שהובטח מפי הקב"ה (בראשית כח, טו) והנה אנכי עמך ושמרתיך וגו' נתיירא שמא יגרום החטא, שענין זה אינו אלא בין הקב"ה ובין הנביא, אבל כשיאמר הקב"ה לנביא להבטיח לבני אדם בבשורה טובה במאמר מוחלט אי אפשר שלא יעשנה ע"ש. וראיתי בס' שפירשו בזה מ"ש לכן אמור וגו' שהקב"ה אמר למשה שהוא יאמר ותהא ההבטחה מפי הנביא שע"י לא יוכל להשתנות, והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם. ובזה י"ל הטעם שכפל ואמר לכן אמור, שהקב"ה אמר למשה רבינו ע"ה

שהוא יאמר ותהי' נבואה על ידי נביא שליח. ונבואה לטוב אינו חוזר כנ"ל, ועי"ז יהי' לזה תמידיות שיתקיים וילך להלאה בלי הפסק.

ברית כהונת עולם וגו' (כה, יג). פירש"י ז"ל (מגמ' זבחים קא:) לא נתכהן פנחס עד שהרג לזמרי עי"ש. אי' בשם אא"ז **החידושי הרי"מ** ז"ל שאמר, והוא תמוה, דהא מבואר בטור או"ח סי' קכ"ח דכהן שהרג הנפש אפי' בשגגה פסול לכהונה (ועי' בזה"ק כאן ח"ג ריד.)¹, והיינו לפי שהכהנים הם במדת חסד כמ"ש (דברים לג, ח) תמיך ואוררך לאיש חסידך כו', ואף שהוא כרין, וכאן הי' להיפוך שלא נתכהן פנחס עד שהרג לזמרי, אך האמת שעשה זה מחמת אהבת ישראל לכפר עליהם להציל כל ישראל כמדת הכהן איש חסד, ולכך דוקא לאחר מעשה זה נתכהן, וזהו לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום, ולכן מצינו בפ' תשא (שמות לב, כו - כז) שציוה משה רבינו ע"ה לבני לוי והרגו איש את אחיו. (רמתיים צופים על תנב"א זוטא פרק י"ז אות כ"ב).

ברית כהונת עולם וגו' (שם). ברש"י ז"ל וכן שנינו בזבחים (דף קא:) לא נתכהן פנחס עד שהרגו לזמרי עי"ש. אא"ז **החידושי הרי"מ** ז"ל פירש, שפנחס לא רצה להיות כהן מפני שאביו ¹²³⁴⁵⁶⁷זקנו היו כהנים, רק הוא רצה להיות כהן על ידי עבודתו מעצמו, ונשתלשל עד שהרגו לזמרי, ואז באה לו הכהונה בזכותו בעצמו. (כתבי החסיד הרב מרדכי דוד ז"ל שפילברג).

ברית כהונת עולם וגו' (שם). ברש"י ז"ל וכן שנינו בזבחים לא נתכהן פנחס עד שהרג לזמרי. **הבית ישראל** ז"ל אמר בשם אביו אא"ז **האמרי אמת** ז"ל שאמר בשם ספרים הטעם מדוע לא נתכהן עד שהרג לזמרי, מפני שכהן שהרג את הנפש נפסל, ובעד זה לא נתכהן עד שהרג. ושאל, מה נפקא מינה, אפילו אם הרג קודם שנתכהן, הלא הוא אותו אדם שהרג אז, ומה יועיל בזה שנתכהן אח"כ. ותירץ, שאין זה נחשב אותו אדם, רק נהיה כאדם אחר אחרי שנתכהן, ואיתא בזה"ק שפרחה נשמתו ונכנסה בו נשמה אחרת. והוסיף **הבית ישראל** ז"ל ואמר רזה כעין דמסופר מעשה אצל הרה"ק ר' דוד מללוב או אצל הרבי ר' ברוך ז"ל, שבא אליו אדם אחד אברך בן תורה, שאחז מעצמו מאד, וכאשר נכנס להר"ר ברוך, כמעט שלא נתן לו אפילו שלום, וריחק אותו מאד. אז האברך ראה שאין לו עוד מה לעשות שם שאין מקום עבורו, אז הלך בחזרה,

1. אא"ז **האמרי אמת** ז"ל אמר, דמה דא"י בזה"ק דפסול לכהונה היינו דוקא לנשיאת כפים וה"ה לעבודה משום דאין קטיגור נעשה סניגור, ובוה מיושב מה דהקשו המפרשים מדוע לא מועיל כאן תשובה כמו בכל העבירות, אלא דכאן הטעם משום דאין קטיגור נעשה סניגור וכנ"ל.

ופעם אחרת הקשה, אמאי אמרינן כהן שהרג את הנפש בשוגג לא ישא את כפיו, דהא מהפסוק (ישעיה א, יט) ידיכם דמים מלאו לא משמע שוגג, עוד הקשה, דהא צריך להיות שלא יהיה רשאי להיות שליח ציבור, דהא נמי כתיב שם כי תרבו תפילה.

ובאמצע הדרך כאשר התעייף ישב על אבן לנוח והתיישב בדעתו מדוע הרבי כ"כ ריחק אותו, ואז הוא הרגיש בעצמו שהוא לא בסדר, והתחיל לבכות, ושב בחזרה להרבי ר' ברוך, והר"ר ברוך הרגיש בזה, והוא באמת רצה את כל זה, ואז כאשר נכנס יצא הר"ר ברוך לקראתו ונתן לו שלום בשמחה רבה, והוא כבד אותו מאד. ושם היה להר"ר ברוך נכד בן ג' שנים, אז הוא שאל להר"ר ברוך, הלא זה הוא אותו אדם ומקודם ריחקת אותו ועכשיו אתה מקרב אותו, והשיב לו, לא, אין זה אותו אדם, זה אדם אחר, לגמרי, כמו"כ כאן בפנחס היה אדם אחר כאשר נתכהן.

ברית כהונת עולם וגו' (שם). ברש"י וכן שנינו בזבחים (קא:) לא נתכהן פינחס עד שהרגו לזמרי. עיי"ש. אא"ז **האמרי אמת** ז"ל שאל איך נהי' פנחס כהן גדול הא לא מצינו שנמשח, ואפילו בן כהן גדול צריך משיחה. ואמר דבמדרש תהלים (פרק קיח) עה"פ (תהלים קיח, ג) יאמרו נא בית אהרן איתא שפנחס נמשח בדמו של זמרי עיי"ש.

תחת אשר קנא לאלקיו (שם). אא"ז **האמרי אמת** ז"ל אמר, ברמב"ם איתא דגואל הדם לא יערב מחשבה אחרת כאשר הורג את הרוצח, כי אם מערב מחשבה אחרת כחוט הרי זה כהורג את הנפש, וכן כאן בקנאים פוגעים בו אין לעכב מחשבה אחרת כלל, וכאן כתיב באמת אשר קנא לאלקיו.

והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם וגו' ויכפר על בני ^{אוצר החכמה} **ישראל** (שם). **הבית ישראל** ז"ל כותב: איתא שפינחס מסר נפשו עבור בני ישראל וכנראה הניח את הכת גם לבני ישראל לדורות שיוכלו למסור נפשם על קידוש השם (וכו'), והיתה לו ולזרעו אחריו, ואיתא (ספרי דברים ו, ז) שהתלמידים נקראים בנים, וזה לזרעו אחריו, לאותן שרוצים לילך בדרכיו שיוכלו ג"כ לקדש שם שמים, ואיתא אצל ר' פינחס בן יאיר (חולין ז ע"א) חלוק לי מימך, מ"משה", ואיתא בספרים שהכת היה ממרע"ה ואז יוכלו הדורות הבאים ג"כ לעשות זאת, וזהו הרמז אצל פינחס (רפכ"י ג"כ שמו פינחס) כיון שהוא קידש שם שמים נתן כח לדורות, ואולי עוד הכח הזה מאברהם אבינו ע"ה באור כשדים שמסר נפשו ועי"ז היה הכח לפנחס ג"כ ואח"כ לדורות הבאים.

ויכפר על בני ישראל (שם). במדרש (במד"ר כא, ד) ויכפר וכי קרבן הקריב שנאמר בו כפרה, אלא ללמדך שכל השופך דמן של רשעים כאילו הקריב קרבן עי"ש. דו"ז **הרב מפילץ** ז"ל מביא, שמעתי מפ"ק זקני מו"ר **(החידושי הרי"מ)** ז"ל טעם למה מנהג כל ישראל לאכול סעודת פורים בלילה שאחריו, ממאמר חו"ל שופך דם רשעים כאילו הקריב קרבן, ובקדשים נאכלין ליום ולילה שאחרי כך. (שפתי צדיק שמות, אות מ"ד). והוסיף על זה אא"ז **האמרי אמת** ז"ל ואמר, כי יש קרבן שלמים שנאכל שני ימים ולילה אחד, לכך עושין סעודה גם בשושן פורים.

ברית כהונת עולם וגו' ויכפר על בני ישראל (שם). אי' במדרש (במד"ר כא, ד) וכי קרבן הקריב שנאמר בו כפרה, אלא ללמדך שכל השופך דמן של רשעים כאילו הקריב קרבן עי"ש. אא"ז **האמרי אמת** ז"ל פירש בזה מה שכתוב (דברי הימים א' כב, ו - ז) ויאמר דוד לשלמה בנו אני הי' עם לבבי לבנות בית לשם ה' אלקי, ויהי עלי דבר ה' לאמר דם לרב שפכת ומלחמות גדולות עשית לא תבנה בית לשמי כי דמים רבים שפכת ארצה לפני, היינו מאחר שעשית מלחמות גדולות ושפכת דם לרוב, שזה נחשב כמו קרבנות, ובוזו כבר בנית הבית המקדש והמזבח, ויצאת ידי חובתך מה שהי' עם לבבך, כי דמים רבים שפכת ארצה "לפני", ונחשבו כקרבנות.

[תוס' 1234567]

ברית כהונת עולם וגו' ויכפר על בני ישראל (שם). איתא במדרש (במד"ר כא, ד) וכי קרבן הקריב וכו' אלא ללמדך שכל השופך דמן של רשעים כאילו הקריב קרבן, אא"ז **האמרי אמת** ז"ל אמר, שלכן נצרך ליתן לו כהונה למפרע כי נצרך לזה כהן, ולכן איתא שאליהו הנביא נמצא אצל כל ברית, דמכ"ש כשנשפך דמן של צדיקים שהוא כקרבן, ונצרך כהן כי האי.

ויכפר על בני ישראל (שם). אי' במדרש (במד"ר כא, ד) וכי קרבן הקריב שנאמר בו כפרה, אלא ללמדך שכל השופך דמן של רשעים כאילו הקריב קרבן, **הלב שמחה** ז"ל אמר, כ"ק **אאמוז"ל** הי' אומר, אם שופך דמן של רשעים כאילו הקריב קרבן, דמן של צדיקים, דמו של הבן בברית מילה, בודאי שנחשב כקרבן, והיתה לו ולזרעו אחריו, (אפשר הרמוז על האדם עצמו לו ולזרעו וכו' שמתקן בכל הענינים), פינחס זה אליהו מלאך הברית מכניס כח הברית שישאר בזה, שיהיה שמור בקדושה ויהיה כקרבן בשלימות, ואת בריתי אקים את יצחק, אי' בזה"ק על פינחס, יצחק בגימ' פינחס, וזה אליהו מלאך הברית, הנני נותן לו את בריתי שלום והיתה לו ולזרעו אחריו.

ויכפר על בני ישראל (שם). **הלב שמחה** ז"ל אמר, הגיד כ"ק **אאמוז"ל** ויכפר לשון עתיד" ואי' **בבעל הטורים** לכפר לא נאמר אלא ויכפר, שעומד ומכפר על ישראל עד סוף כל הדורות, לשון עתיד ויכפר, כח לתמיד.

ושם איש ישראל המוכה (כה, יד). **הלב שמחה** ז"ל אמר, בספרים דקדקו מהו זה שקראו הכתוב בשם איש ישראל, והגיד כ"ק **אאמוז"ל** כיון שיהודי יכול תמיד לשוב בתשובה, לכן אמר ישראל, וזה שאמרו ז"ל (סנהדרין מד ע"א) ישראל אע"פ שחטא ישראל

הוא, כיון שיכול לשוב בתשובה, וגם כאן אחרי שהוכה ומת ונתכפר לו חזר וקרא לו ^{אח"ח 1234567} איש ישראל.^ח

ושם איש ישראל וגו' זמרי בן סלוא וגו' (שם). ש"ב הר"ר דוד ז"ל הי"ד אלתר (בן דו"ז הרה"צ רבי משה בצלאל הי"ד) הקשה, למה נאמר שם זמרי כאן בפ' פנחס ולא לעיל בפ' בלק, (עי' באוה"ח הק' כאן), ותירץ לו אא"ז האמרי אמת ז"ל, כי איתא בזה"ק, (ח"ג קנז). שכאשר השי"ת הזכיר שמו של צלפחד בידוע שנתכפר לו עווננו, בן כאן לאחר שנהרג זמרי נתכפר לו, לכך נזכר כאן שמו^ט

זמרי בן סלוא (שם). איתא במדרש, ששה שמות יש לו לזמרי וכו' ושאל בן הכנענית, אא"ז האמרי אמת ז"ל אמר, שלפי המדרש ע"כ חי זמרי זמן רב, שהיה מיורדי מצרים.

ושם האשה המכה המדינית כזבי בת צור וגו' (כה, טו). אי' בשם אא"ז החידושי הרי"מ ז"ל שדקדק, למה נכתב שם הרשעה הזאת בתוה"ק, אולם כל האומות כל אחת ואחת עומדת עם חלק שורשה הרע לבטל את ישראל, וזאת הרשעה היתה שורש פורה ראש מכל רע, ושם כזבי הוא כנגד האמת, וצור הוא כנגד הדין, כמו שנאמר (דברים לב, ה) הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט וגו', ומדין הוא מחלוקת כנגד השלום, במה שהיתה עומדת לבטל את ישראל (את האמת, הדין והשלום), ופנחס בקנאו את קנאת ה', ביטל את זאת, ולכן ניתנה לו ברית שלום, כי פנחס עשה את ישראל לכלי שיוכל להחזיק ברכה ולכלי שלם, שאי' (חולין קז). שכלי שניקב בכונס משקה פסול. (שש"ק ח"ב אות קכ"ה, ועוד).

צרור את המדינים וגו' (כה, יז). אא"ז האמרי אמת ז"ל אמר, אי' (במד"ר כ, יט) עה"פ (במדבר כג, כד) ודם חללים ישתה, מתנבא שאין משה מת עד שיפיל חללים ממדין עי"ש, וכמו שנא' (במדבר שם) לא ישכב עד יאכל טרף, היינו ק"ש שעל מטתו (במד"ר שם), וכדאיתא בגמ' דברכות (ח:) אל תשבו על מטה ארמית לא תגנו בלא ק"ש, ומלחמת מדין הי' ק"ש שעל מטתו של משרע"ה.

צרור את המדינים וגו' (שם). אי' במדרש (במד"ר כא, ה) ר"ש אומר מנין שהמחטיא את האדם יותר מן ההורגו, שההורגו הורגו בעוה"ז ויש לו חלק לעוה"ב, והמחטיא

ח. עיין באוה"ח הק' כאן עי"ש.

ט. אולם ראה שפת אמת ליקוטים סוף פרשת שלח כי כלל זה של הזהר הוא רק אחרי מותו אבל בחייו בעולם הבחירה אין ראייה במה שזכר שמו ועי"ש עוד תירוץ דכלל הזהר רק אם נזכר לשבח ולטוב כדכ' כו בנות צלפחד דוברות.

הורגו בעוה"ז ובועה"ב וכו' עי"ש. אא"ז האמרי אמת ז"ל דקדק, במה הורגו בעוה"ז, ואמר, אולי שקאי על אז, במעשה של פנחס, שהי' גם מגיפה ר"ל.

ועוד אמר שקאי על עבירה שיש בה מיתת בי"ד דקיי"ל דצריכין להתוודות (סנהדרין מג: שכן דרך כל המומתין מתודין שכל המתודה יש לו חלק לעוה"ב, עי"ש), וגם איתא (כתובות ל.) אע"פ שבטלו מיתות בי"ד אבל דין ד' מיתות לא בטלו וכו' עי"ש.

צרור את המדינים וגו' (שם). אי' במדרש (במד"ר כא, ה) ר"ש אומר מנין שהמחטיא את האדם יותר מן ההורגו, שההורגו הורגו בעוה"ז ויש לו חלק לעוה"ב, והמחטיא הורגו בעוה"ז ובעוה"ב וכו' עי"ש. מה שאמר הורגו בעוה"ז, נראה בעוה"ת לפרש על פי מה שאיתא בשפת אמת ליקוטים פ' חקת בשם הרמ"ע ז"ל לפרש הפסוק (קהלת ז, א) טוב וגו' ויום המות מיום הולדו, שפי' מיום הולדו, היינו יום שנולד המות על ידי החטא שעשה, זה היום רע מיום המות עצמו עי"ש, וזה נראה לפרש כאן, הורגו בעוה"ז, כי על ידי שמחטיאו נגזרה עליו המיתה.

יורה דעה 234567

ועוד נראה בעוה"ת, כי באמת אם מחטיאו והוא משתקע ח"ו בתאוות עוה"ז, מר לו גם בעוה"ז, ואין לו שום הנאה תכליתית בחייו, והוא ממש כהרוג, כי הבעל תאוה אין לו סיפוק מתאוותיו, ותאוותיו מתגברות עד אין שיעור, וכדרך שאמרו חז"ל (קה"ר א, לד) יש לו מנה רוצה מאתים, וכן (סוכה נב:) משביעו רעב, וכשאינן ביכולתו להגיע לרוב תאוותיו מר לו בחייו כמות, וכמו שכתוב (תהלים לב, י) רבים מכאובים לרשע והבוטח בה' חסד יסובבנו, ופי' המפרשים כי לרשע כל ימיו מכאובים, שאי אפשר שימלא את תאוותיו, ומשום זה כל ימיו במכאובים, (והבוטח בה' חסד יסובבנו, כי הכל אצלו רק חסד, והוא בשמחה מכל מה שיש לו), וזה פי' הורגו בעוה"ז.^י

ובפשוט יש לפרש כפי מה שאמרו חז"ל (ברכות יח:) רשעים בחייהן קרויין מתים, וזה פי' הורגו בעוה"ז.

כזבי בת נשיא מדין אחותם וגו' (כה, יח). הנה יש לדקדק מה הפי' אחותם, הכי היא היתה אחות של כל המדינים, (וע"ע בשפת אמת ליקוטים כאן), ונראה בעוה"ת לפרש על פי מה שדרשו חז"ל (מגילה יג: ועוד) עה"פ (בראשית כט, יב) ויגד יעקב לרחל כי אחי אבי' הוא וגו', וכי אחי אבי' הוא, והלא בן אחות אבי' הוא וכו' אמר לה אחיו אני ברמאות וכו' עי"ש, וכן הפי' כאן דהנה כתיב מקודם בנכליהם אשר נכלו לכם וגו', שפי' לשון ערמה ומרמה (עי' בתרגום יונתן שם), וז"פ אחותם, שהיא היתה אחותם ברמאות,

י. עי' בליקוטי יהודה לעיל פ' תולדות עה"פ (בראשית כז, כט) אורריך ארור ומברכך ברוך.

כדי להכשיל את בני ישראל. ואח"כ מצאתי בתנחומא בשלח י', וכן במכילתא בשלח טו, כ, וכי אחותם היתה, אלא מתוך שנתנה נפשה על אומתה נקראת על שמם עי"ש. **ויהיה אחרי המגפה** (כו, א). פירש"י ז"ל משל לרועה שנכנסו זאבים לתוך עדרו וכו' לידע מנין הנותרות, ד"א כשיצאו ממצרים ונמסרו למשה וכו' מחזירם במנין עי"ש. **אא"ז האמרי אמת** ז"ל אמר, מה שמביא רש"י ז"ל שני טעמים על המנין בפ' פנחס, מפני שטעם אחד אינו מספיק, הטעם שנמסרו למשה במנין לא מספיק, כי בעת השופטים והמלכים לא מצינו שכל מלך חדש מנה אותם, וכן הטעם של המגפה לא מספיק, כי הלא אחר מעשה קרח והנחשים השרפים מתו הרבה, ולא מנה הנותרים, ^{אח"כ 1234567} לכן הוצרך להביא שני טעמים ביחד.

ויאמר ה' אל משה ואל אלעזר וגו' (שם). בטורי אבן במגילה (יד ע"א) תמה מדוע לא נמנה אלעזר בין הנביאים, דהא נתייחד אליו כאן הדיבור, וכתב אא"ז **השפת אמת** ז"ל בחדושו שם. ולדידי לא קשה מידי, דהרי אפי' גבי אהרן אמרו חז"ל דבכל מקום שכו' וידבר אל משה ואל אהרן, למשה נאמר שיאמר לאהרן, לבד בפרשת החודש דמשמע דגם לאהרן הי' הדיבור, [בשביל שטרח במופתים כמשה כדפי' רש"י שם, ובמכילתא שם מבואר דגם התם לא הי' הדיבור לאהרן], א"כ פשיטא הכא דכתיב ויאמר ה' אל משה ואל אלעזר, הדיבור הי' למשה שיאמר לאלעזר, [וכן פי' הראב"ע להדיא שם].

ויאמר ה' אל משה ואל אלעזר וגו' (שם). אא"ז **האמרי אמת** ז"ל אמר בשם אביו אא"ז **השפת אמת** ז"ל, שאלעזר זכה לזה מפני ברא מזכי אבא, ופינחס עשה כעת דבר גדול. והקשה אא"ז ז"ל הלא זה שייך רק אחר הפטירה, וכאן עדיין היה פינחס חי, ותירץ, דאיתא בזה"ק שרצו להרוג את פינחס ופרחה נשמתו ונתעבר בו נשמת נדב ואביהוא, א"כ נחשב כמו שפינחס כבר אחר פטירתו. (א)

שאו את ראש כל עדת בני ישראל וגו' (כו, ב). בענין סמיכת מנין בני' לענין פינחס יש טעמים הרבה, ואא"ז **האמרי אמת** ז"ל אמר על פי דאיתא במדרש פרשת בהר (ויקרא לג, ו) על לא תונו שכתוב (במדבר ב, לד) ויעשו בני ישראל ככל אשר ציוה ה' את משה וכו' היכן היה וכו' כיון שבא ליחסו הונו אותו ואמרו לו את מייחסנו, עד שאתה בא ליחסנו, לך ויחס את בניך, אלעזר בנך למי הוא נשוי לא לבתו של פוטיאל וכו', כיון שראה הקב"ה שהן מזולזלין בו התחיל מייחסו הה"ד פנחס בן אלעזר בן אהרן

יא. עיין בקול שמחה בריש פרשתנו דפי' דברי המדרש בדין הוא שיטול שכרו, דהנה שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, אבל פנחס שפרחה נשמתו הי' כבר ראוי ליטול שכר, ועי"כ אף שהחזיר לו הקב"ה את הנשמה ברוב רחמיו אין לו להפסיד הטובה של לקיחת השכר וזהו בדין הוא שיטול שכרו עי"ש.

הכהן וכו', ועל כן אחר מעשה פינחס שייחסו אחר אהרן וראו כולם זאת, נצטוו למנות את בני ולתקן מה שאמרו אז בני ישראל.

והבית ישראל ז"ל אמר, אולי היה נצרך המנין, כדאיתא ברמב"ן (במדבר א, מה) לגבי המנין הראשון שישימו משה רע"ה ואהרן עינם עליהם יבקשו עליהם רחמים, וע"כ בעת כאשר נתקרב הסתלקות משה רבינו ע"ה, ואהרן כבר נסתלק, וגם כי עתה היה דור שני, היה נצרך מנין אחר שאלעזר הכהן יתן ברכתו עליהם, והיה במעמד משה רבינו ע"ה, כדי שגם כוחו יהיה עמהם כמו במנין הראשון.

הוא דתן ואבירם וגו' (כו, ט). אא"ז **החידושי הרי"מ ז"ל** אמר, לכאורה לא מובן, דתן ואבירם לא היו משבט לוי ולא חשבו על עצמם, והתורה פירסמה שמם לדראון, ואילו ר"נ מקריבי הקטורת התכוונו לעצמם, והתורה חסה על כבודם ולא פרסמה את שמותיהם, ונראה, כי יתכן עוד לסלוח לאדם שאינו יכול להתגבר על יצרו ועל כבודו המדומה ושואף לגדולות, אבל לבעל מחלוקת לשם מחלוקת, שאין לו טובת הנאה מזה, אי אפשר לסלוח, ויש לפרסם שמו לגנאי. (כתבי חסידים).

הוא דתן ואבירם קרואי העדה אשר הצו וגו' (שם). הלב שמחה ז"ל אמר, נזכרו שמותם של דתן ואבירם אחר החטא, עפ"י דא"י בזה"ק גבי צלפחד, דכיון דדכר שמיה קב"ה וכו' אתידע דהא אתכפר חובי, כן י"ל כאן אצל דתן ואבירם, וכן הגיד כ"ק אאמוז"ל על זמרי שנזכר שמו כאן בפרשה ולא מקודם, עפ"י דהזוה"ק הנ"ל שאם נזכר שם החוטא אחר החטא בידוע שכבר נמחל חטאו, לכך נזכר שמו כאן שנתכפר לו, (ומ"ש ושם האשה המוכה וגו' כבר אמרו ז"ל (תנחומא פנחס ב) להודיעך שנאתן של מדינים וכו').

ובני קרח לא מתו (כו, יא). וברש"י נתבצר להם מקום גבוה בגיהנם. **הבית ישראל ז"ל** כותב: לרמז על ענין התשובה שלא לייאש את עצמו, ואף שמקודם הלכו עם קרח נתעורר הרהור תשובה אצלם וחזרו ופעל תשובתם, ואולי עי"ז ניתן הכח גם על קרח לשוב בתשובה כדאי בגמ' על (שמואל א' ב, ו) מוריד שאול ויעל, ועי"ז בני קרח שנתחברו אל דוד המלך בתהלים יסוד לכל בני בתשובה נמחלו, כדאי ברש"י תהילים עה"פ (תהלים ק, יז) תפתח ארץ ותבלע דתן, וברש"י חלק כבוד לבני קרח, ואולי כבר נתקן ענין קרח שבניו עשו לו טובה ונשאר אז רק דתן ואבירם מתנגדי מרע"ה ביותר, וזאת להראות לדורות לא להתייאש. והגיד כ"ק אאז"ל על בני קרח מקום נתבצר להם, שמרע"ה פעל אז על כל הדורות אף ששורת הדין אין גותן להתקבל בתשובה בכאן פעל משה רבינו ע"ה על בני קרח ועל כל הדורות הבאים